

Vikingakulturens djupa rötter

Av Johan Jarnestad & Mats Karlsson

BJÖRNJAKT

Jakt på björn för pälsen blev viktig på 300-400-talen. Björnbrist på 700-talet var ett av skälen till tiden

LÅNGHUS

Långhus, som innehöll både bostad och fähus, byggdes redan på bronsåldern. Under romersk järnålder, år 0-375, började de växa i storlek. Gästabudshallar kunde vara 40-50 meter långa.

GRAVHÖG

Gravskicket med stora högar förekom på bronsåldern (1700-500 f.Kr.), upphörde under tidig järnålder men återkom på 300-talet, först i norr.

RUNSTEN

Runorna kom till Norden på 200-talet, ristade på föremål av trä eller ben. På 500-talet restes de första runstenarna i dagens Sverige.

MAKT OCH PRAKT

På 400-500-talen, och på vissa håll tidigare, framträdde en elit som höll blot och gästabud i långa hallar. De begravdes i storbögar med mängder av djur, med spelpjäser, glas, smycken och exklusiva vapen, som paret här på gården visar upp.

JÄMSTÄLLDHET

Män och kvinnor var relativt jämställda under vikingatiden. Exempelvis deltog också kvinnor i vikingafärder, även om de kanske inte stred.

LÅNGSVÄRD

De långa dubbeleggade svärd, som ofta förknippas med vikingar, gjordes efter romersk förebild i Norden från romersk järnålder, år 0-375.

HJÄLM

Hjälmar av "vikingatyp" har hittats i gravar från 600-talet utanför Uppsala och i engelska Sutton Hoo. Ytterst få fynd finns från vikingatid.

SKÖLD

Sköldar fanns på bronsåldern, men typen av hoplimmade bräddor med sköldbuckla kom under romersk järnålder.

SEGEL

När de första seglen kom är en omstridd fråga. Gotländska bildstenar pekar på 700-talet. Ett av skeppen på Ösel från 750-talet (se huvudartikeln) kan ha seglats.

DRAKHUVUD

Fartyg med djurhuvuden finns på hållristningar från bronsåldern. Från järnåldern har ett djurhuvud med nordisk ornamentik hittats i Holland, daterat till 600-talet.

BÅT

Den äldsta kända klinkbygdda båten med järnnitar är dansk från 300-talet. Båtarna i österled på 700-talet var små, byggda för rodd på finska vattendrag och ryska floder.

TIDIG PÄLSHANDEL I ÖST

Enligt en ny teori började vikingafärderna i öst på grund av brist på björn. Bristen uppstod på 700-talet när björnstammen minskade, samtidigt som efterfrågan på päls från kontinenten var stor. Björn hade jagats för sin päls och älg för sina horn redan från 300-talet.

Det var framför allt människor i Mellansverige som sökte sig österut, först till Finland och sedan till ryskt område. Handeln och nätverket växte sedan under